

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ГОЛОВИ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

від _____ 20__ року № _____

Про затвердження організаційно-методичних вказівок щодо навчання працівників і непрацюючого населення діям у надзвичайних ситуаціях

Відповідно до статей 39-42 Кодексу цивільного захисту України, постанов Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 444 „Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях”, від 23 жовтня 2013 р. № 819 „Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов’язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту”, наказів Міністерства внутрішніх справ України від 16 жовтня 2018 р. № 835 „Про затвердження Типового положення про територіальні курси цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності”, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 листопада 2018 р. За № 1256/32708, від 28 листопада 2019 р. № 991 „Про затвердження Порядку організації та проведення спеціальних об’єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту”, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 16 січня 2020 р. за № 46/34329, з метою організації підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівного складу і працівників підприємств, установ та організацій у сфері цивільного захисту, навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях:

1. Затвердити організаційно-методичні вказівки щодо навчання працівників і непрацюючого населення області діям у надзвичайних ситуаціях (далі - організаційно-методичні вказівки), що додаються.

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

№ 531/01.02-01 від 11.09.2020

Сертифікат 58E2D9E7F900307B0400000D98B2D00016B7D00
Підписувач Гайдук Ігор Володимирович
Дійсний з 02.01.2020 0:00:00 по 02.01.2022 0:00:00

2. Районним державним адміністраціям, виконавчим комітетам Бережанської, Кременецької, Тернопільської та Чортківської міських рад, головам об'єднаних територіальних громад:

1) розробити та затвердити до 31 вересня 2020 року організаційно-методичні вказівки щодо навчання працівників і непрацюючого населення районів, міст, органів місцевого самоврядування діям у надзвичайних ситуаціях;

2) щорічно затверджувати плани-графіки проведення практичної підготовки осіб керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту;

3) інформувати про хід виконання планів-графіків проведення практичної підготовки осіб керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту департамент з питань оборонної роботи, цивільного захисту населення та взаємодії з правоохоронними органами обласної державної адміністрації щороку до 5 січня та 5 липня.

3. Навчально-методичному центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Тернопільської області:

1) забезпечити методичний супровід навчання населення діям у надзвичайних, аварійних ситуаціях та в умовах терористичного акту за місцем роботи, навчання і проживання.

2) інформувати департамент з питань оборонної роботи, цивільного захисту населення та взаємодії з правоохоронними органами обласної державної адміністрації про хід виконання плану комплектування з навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту щороку до 5 січня та 5 липня.

4. Організаціям, установам та підприємствам області щорічно розробляти та погоджувати з районними державними адміністраціями, виконавчими комітетами Бережанської, Кременецької, Тернопільської та Чортківської міських рад, місцевими структурними підрозділами Управління державної служби України з надзвичайних ситуацій в області графіки проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту.

5. Визнати таким, що втратило чинність, розпорядження голови обласної державної адміністрації від 03 лютого 2017 року № 57-од „Про затвердження організаційно-методичних вказівок з підготовки населення області до дій у надзвичайних ситуаціях”.

6. Контроль за виконанням розпорядження покласти на першого заступника голови обласної державної адміністрації Ігоря Дем'янчука.

**Виконувач обов'язків
голови адміністрації**

Ігор ГАЙДУК

Світлана Беспоповцева

Ігор Лівінський

Юрій Лукавий

Сергій Калиняк

Тамара Чирка

Микола Шведов

ЗАТВЕРДЖЕНО

Розпорядження голови обласної
державної адміністрації

№ _____

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ щодо навчання працівників і непрацюючого населення області діям у надзвичайних ситуаціях

1. Керівникам структурних підрозділів обласної державної адміністрації, територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади, обласних установ та організацій, територіальних спеціалізованих служб цивільного захисту організувати навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, працівників діям у надзвичайних ситуаціях на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери їх управління.

2. Головам районних державних адміністрацій, виконавчих комітетів Бережанської, Кременецької, Тернопільської та Чортківської міських рад, об'єднаних територіальних громад:

1) організувати та забезпечити:

навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту населення діям у надзвичайних ситуаціях, контроль за його виконанням;

підготовку спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту та їх готовності до дій за призначенням;

дотримання періодичності проходження навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту та навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях;

навчання непрацюючого населення до дій при виникненні надзвичайних ситуацій шляхом організації інформаційно-просвітницької роботи за місцем проживання, самостійного вивчення матеріалу за Програмою загальної підготовки до дій у надзвичайних ситуаціях та інших інформаційно-довідкових матеріалів з питань цивільного захисту, правил пожежної безпеки у побуті та громадських місцях за сприянням громадських товариств, організацій через усі наявні засоби масової інформації, друковані видання та мережу консультаційних пунктів з питань цивільного захисту та підприємствах, що обслуговують житловий сектор, особливу увагу звертати на населення, яке проживає поряд з потенційно небезпечними об'єктами, у сільській місцевості, а також на соціально незахищені верстви населення;

роботу консультаційних пунктів з питань цивільного захисту, відповідно до вимог Примірного положення про консультаційні пункти з питань цивільного

захисту при житлово-експлуатаційних організаціях та виконавчих комітетів рад об'єднаних територіальних громад (міських, селищних та сільських рад), затвердженого розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 10 серпня 2011 року № 618;

проведення інформаційно-просвітницької роботи з населенням щодо правил поведінки в умовах надзвичайних ситуацій шляхом запровадження постійних рубрик у місцевих засобах масової інформації;

сприяння створенню суб'єктами господарювання зручних і доступних умов для отримання керівництвом навчання (тренування) необхідної консультації або іншої послуги відповідно до запиту підприємства, установи, організації;

сприяння щодо надання навчально-методичним центром цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Тернопільської області (далі - НМЦ) методичного супроводу заходів з практичної підготовки, що проводяться підприємствами, установами та організаціями під час спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту для суб'єктів господарювання, віднесених до однієї із категорій цивільного захисту або тих, які продовжують виробничу діяльність в особливий період чи мають в користуванні хоча б один об'єкт підвищеної небезпеки, шляхом проведення інструкторсько-методичних занять та інструктажів з підготовки осіб керівного складу і фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів цивільного захисту на підприємствах, в установах, організаціях;

2) забезпечити подання до департаменту з питань оборонної роботи, цивільного захисту населення та взаємодії з правоохоронними органами обласної державної адміністрації щорічно до 20 листопада графіків проведення:

спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту на підприємствах, в установах та організаціях;

заходів „Дня цивільного захисту” у закладах загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти, „Тижня безпеки дитини” у закладах дошкільної освіти, погоджених з управліннями та відділами освіти;

об'єктових тренувань у закладах вищої освіти;

3) інформувати про хід виконання організаційно-методичних вказівок з підготовки населення області до дій у надзвичайних ситуаціях згідно з вимогами Табеля термінових та строкових донесень з питань цивільного захисту, затвердженого наказом Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 11.10.2014 № 578, за формою 7/1 НН;

4) надавати розрахунки потреби для проходження навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією та здійсненням заходів з питань цивільного захисту за державним замовленням та на договірній основі до департаменту з питань оборонної роботи, цивільного захисту населення та взаємодії з правоохоронними органами обласної державної адміністрації до 15 серпня та заявки - до 25 вересня.

3. Керівникам підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності:

1) організувати:

навчання працівників безпосередньо на підприємствах, в установах та організаціях згідно з програмами (загальної, спеціальної, прискореної, пожежно-технічного мінімуму) та додаткової підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях, які необхідно розробити та затвердити керівником суб'єкта господарювання на основі примірних програм, які розроблені НМЦ;

проведення, під час прийняття на роботу і за місцем праці, інструктажів працівників з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях, розроблених на підставі програм підготовки працівників та чинних на підприємстві, в установі чи організації правил, інструкцій, планів реагування, планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій та аварій (далі - ПЛАС), вивчення інструкцій щодо дій персоналу у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій, інших нормативно-правових актів з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки;

порядок проведення з працівниками протипожежних інструктажів та занять з пожежно-технічного мінімуму з призначенням відповідальних за їх проведення з урахуванням вимог Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30 грудня року № 1417, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 05 березня року за № 252/26697;

попереднє навчання за програмою пожежно-технічного мінімуму при прийомі на роботу працівників робітничих спеціальностей, зайнятих на роботах з підвищеною пожежною небезпекою та отримання практичних навичок щодо дій у надзвичайних ситуаціях на практичних заняттях у ході проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту з періодичністю, встановленою Порядком підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 р. № 443;

затвердження графіків проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту;

спеціальні об'єктові навчання (далі - навчання) на підприємствах, установах та організаціях з чисельністю працюючих 50 осіб і більше з метою комплексного відпрацювання їх учасниками алгоритмів дій з організації та здійснення заходів, передбачених планами реагування на надзвичайні ситуації, ПЛАС на об'єктах підвищеної небезпеки, цивільного захисту на особливий період (1 раз на три роки, тривалістю до двох діб на навчально-виробничій базі суб'єктів господарювання, віднесених до однієї із категорій цивільного захисту або тих, хто продовжує виробничу діяльність в особливий період чи має в користуванні хоча б один

об'єкт підвищеної небезпеки, а на усіх інших суб'єктах господарювання від 4 до 8 годин);

на об'єктах з масовим перебуванням людей, під час спеціального навчання, проведення додаткових тренувань з евакуації людей з елементами пожежогасіння, на об'єктах підвищеної небезпеки, під час спеціального навчання, додаткового відпрацювання доведення сигналів з оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та інформації щодо поведінки, якої потрібно дотримуватися населенню, яке проживає в зонах можливого негативного впливу та працівникам підприємств, установ і організацій, територія яких потрапляє до таких зон;

спеціальні об'єктові тренування спеціалізованих служб та формувань цивільного захисту з метою набуття працівниками, які входять до їх складу, навичок з виконання спеціальних робіт і заходів за умов надзвичайних ситуацій, пожеж, формування їх здатності до колективних дій, а також перевірки загальної готовності спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту до дій за призначенням (щороку, тривалістю до 8 годин);

відпрацювати дії персоналу за ПЛАС під час проведення тренувань на об'єктах підвищеної небезпеки із запобігання аварійним ситуаціям і аваріям на відповідних стадіях їх розвитку або локалізації і мінімізації їх наслідків для людей, матеріальних цінностей, довкілля, інших виробництв та рятування і виведення людей із зон ураження та потенційної небезпеки;

забезпечити підготовку осіб керівного складу та фахівців згідно з вимогами Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013р. № 819 (зі змінами) та ведення документації з питань організації навчання працюючого населення (переліки навчальних груп працівників, осіб керівного складу і фахівців, які підлягають у поточному році навчанню у сфері цивільного захисту та посадових осіб, які проходять навчання та перевірку знань з питань пожежної безпеки, робочі навчальні плани і програми, розроблені та затверджені встановленим порядком, на основі примірних програм, розклади занять на кожну навчальну групу, журнали навчання, графіки консультацій, плани підготовки і проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань та ін.);

обладнання (оновлення) в кожному окремо розташованому структурному підрозділі підприємства, установи та організації інформаційно-довідкового куточку з питань цивільного захисту та забезпечення його наповнення навчальними і наочними посібниками, передбаченими загальною програмою підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях, планом-схемою ймовірних небезпечних факторів загроз природного і техногенного характеру в районі розташування суб'єкта господарювання, іншими інформаційними стендами

з доведення основних заходів, що виконуються підприємством, установою, організацією відповідно до об'єктового плану реагування на надзвичайні ситуації (інструкції щодо дії персоналу суб'єкта господарювання у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій);

виконання заходів щодо удосконалення матеріально-технічної бази з підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях шляхом виділення ділянок, споруд, приміщень для обладнання в них навчальних ділянок, пунктів, класів тощо.

4. Управлінню освіти і науки обласної державної адміністрації, керівникам закладів вищої освіти:

1) забезпечити:

організацію навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів згідно із навчальними програмами з вивчення заходів безпеки, способів захисту від впливу небезпечних факторів, викликаних надзвичайними ситуаціями, надання домедичної допомоги, затвердженими Міністерством освіти і науки України;

підготовку студентів закладів вищої освіти до дій у надзвичайних ситуаціях за програмами нормативних навчальних дисциплін „Безпека життєдіяльності” та „Цивільний захист”;

проведення спеціального об'єктового тренування з питань цивільного захисту у закладах вищої освіти з метою відпрацювання дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій (щорічно);

підготовку учнів закладів загальної середньої та професійної (професійно - технічної) освіти до дій у надзвичайних ситуаціях, що передбачає здобуття знань і вмінь з питань особистої безпеки в умовах загрози та виникнення надзвичайної ситуації, користування засобами захисту від її наслідків, вивчення правил пожежної безпеки та основ цивільного захисту в рамках вивчення предметів „Основи здоров'я” та „Захист України”;

практичне закріплення теоретичного матеріалу шляхом проведення:

„Дня цивільного захисту” - у квітні (щорічно);

„Тижня знань з основ безпеки життєдіяльності” - у квітні-травні та жовтні - листопаді (щорічно);

освітню роботу з дітьми дошкільного віку згідно з вимогами базового компонента дошкільної освіти і спрямовувати її на формування достатнього та необхідного рівня знань і умінь дитини для безпечного перебування в навколишньому середовищі, елементарних норм поведінки у надзвичайних ситуаціях і запобігання пожежам від дитячих пустощів з вогнем.

Для поліпшення якості освітньої роботи з дітьми з питань особистої безпеки, захисту життя та норм поведінки у надзвичайних ситуаціях у закладах дошкільної освіти проводити:

„Тиждень безпеки дитини” - в травні (щорічно);

„Тиждень знань з основ безпеки життєдіяльності” - у квітні-травні та жовтні-листопаді (щорічно);

погодження планів проведення „Тижня безпеки дитини” та „Дня цивільного захисту” органам управління та освітою;

2) здійснювати:

позашкільну освітню роботу з питань формування культури безпеки життєдіяльності серед дітей та молоді, формування здорового способу життя, оволодіння ними навичками самозахисту і рятування у закладах позашкільної освіти, а також шляхом організації шкільних, районних (міських), обласних і всеукраїнських змагань з безпеки життєдіяльності, цивільного захисту та рятувальної справи;

роботу щодо координації науково-методичної діяльності, узагальнення і поширення ефективних форм і методів організації освітнього процесу з питань безпеки життєдіяльності та цивільного захисту на:

базовій кафедрі ортопедагогіки та фізичної терапії Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка;

базових (опорних) закладах загальної середньої та дошкільної освіти, визначених спільним наказом управління з питань цивільного захисту населення та управління освіти і науки обласної державної адміністрації від 29.03.2018 року № 14-од/82.

5. Департаменту з питань оборонної роботи, цивільного захисту населення та взаємодії з правоохоронними органами обласної державної адміністрації проводити навчально-методичні збори з працівниками з питань цивільного захисту райдержадміністрацій, міст обласного значення, об'єднаних територіальних громад та регіональних спеціалізованих служб цивільного захисту.

6. Управлінню Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Тернопільській області організувати роботу з контролю:

дотримання періодичності проходження навчання керівним складом та фахівцями, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту;

проходження особами, які залучаються до проведення навчання, інструктажів і перевірки знань з питань цивільного захисту, пожежної безпеки та дій у надзвичайних ситуаціях, спеціальної підготовки в НМЦ;

виконання планів і програм НМЦ, а також підприємствами, установами, організаціями, які в установленому порядку проводять навчання посадових осіб з питань пожежної безпеки;

за обладнанням на підприємствах, в установах та організаціях інформаційно-довідкових куточків з питань цивільного захисту і перевірки відповідності їх тематичного наповнення документам з цивільного захисту.

7. Навчально-методичному центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Тернопільської області:

1) забезпечити:

навчання осіб керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту відповідно до Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 р. № 819 (зі змінами) та статей 90 і 91 Кодексу цивільного захисту України;

методичний супровід підприємств, установ, організацій, що проводять навчання, спеціальні об'єктові навчання (тренування) з питань цивільного захисту та спеціалізованих служб цивільного захисту, що проводять спеціальні об'єктові тренування з питань цивільного захисту на безоплатній основі згідно з планом роботи навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Тернопільської області на рік;

надання підприємствам, установам та організаціям консультаційних, аналітичних, методичних та інших кваліфікованих послуг з питань розроблення ними планів щодо забезпечення виконання заходів у сфері цивільного захисту на суб'єктах господарювання, програм підготовки працівників до дій у надзвичайних ситуаціях, необхідних наочних і навчальних матеріалів, оригінал-макетів інформаційно-довідкових куточків з питань цивільного захисту;

здійснення розробки комплексного навчально-методичного забезпечення (опорні конспекти, методичні рекомендації, навчально-методичні посібники, пам'ятки, плакати, буклети (флаєри) тощо);

вивчення стану та методики навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях на підприємствах, в установах і організаціях під час підготовки спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту. Узагальнені результати проведеної роботи оприлюднювати на своєму офіційному вебсайті;

впровадження виїзної форми навчання з метою економії бюджетних коштів та зменшення відриву керівного складу і фахівців від процесу виробництва та трудової діяльності;

проведення функціонального навчання за державним замовленням груп за комплектуванням лише особами відповідної категорії, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту;

2) проводити заняття згідно з навчальним планом на навчально-матеріальній базі Тернопільських територіальних курсів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності (III категорії) та навчально-консультаційних пунктах міст Збараж, Бучач, Бережани, Кременець і Чортків, а в окремих випадках - за заявками місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання безпосередньо на місцях.

8. Закріпити за навчально-методичним центром цивільного захисту та безпеки життєдіяльності області навчальні об'єкти для проведення практичних та виїзних занять підприємств, установ і організацій області відповідно до пункту 21 Типового положення про територіальні курси, навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 16 жовтня 2018 р. № 835, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 05 листопада 2018 р. за № 1256/32708 з метою створення належних умов для якісної підготовки осіб керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту за списком:

№ з/п	Назва підприємства, установи, організації	Перелік елементів навчально-матеріальної бази	Адреса
1.	АТ „Тернопільський радіозавод” „ОРІОН”	сховище	м. Тернопіль, вул. 15 Квітня, 6
2.	Тернопільська дирекція залізничних перевезень Львівської залізниці	сховище	м. Тернопіль, вул. Глиняна, 4
3.	Комунальне підприємство „Тернопільводоканал”	диспетчерський пункт	м. Тернопіль, вул. Танцорова, 7
4.	Байковецька сільська рада	консультаційний пункт	Тернопільський район, с. Байківці, вул. Січових Стрільців, 43
5.	Великобірківська селищна рада	консультаційний пункт	Тернопільський район, смт Великі Бірки, вул. Грушевського, 53
6.	Тернопільська ЗОШ I-III ступенів № 22 Тернопільської міської ради	кабінет з цивільного захисту та безпеки життєдіяльності	м. Тернопіль, вул. Петлюри, 8

№ з/п	Назва підприємства, установи, організації	Перелік елементів навчально-матеріальної бази	Адреса
7.	Дошкільний навчальний заклад № 6 Тернопільської міської ради	кабінет з основ безпеки життєдіяльності	м. Тернопіль, вул. Протасевича, 8А

9. Закріпити навчально-матеріальну базу підприємств, установ та організацій у районних центрах і містах обласного значення за навчально-консультаційними пунктами НМЦ за територіальною приналежністю для проведення практичних занять зі слухачами та затвердити графіки їх використання рішенням керівників відповідних місцевих органів виконавчої влади.

10. Департаменту з питань оборонної роботи, цивільного захисту населення та взаємодії з правоохоронними органами, управлінню освіти і науки обласної державної адміністрації, Управлінню Державної служби України з надзвичайних ситуацій у Тернопільській області, Навчально-методичному центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Тернопільської області, районним державним адміністраціям, виконкомам міських рад обласного значення та об'єднаних територіальних громад організувати:

проведення „Місячника цивільного захисту” з 17 вересня по 17 жовтня (щорічно);

проведення районних (міських) оглядів-конкурсів серед підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності на кращу навчально-матеріальну базу з цивільного захисту під час проведення „Місячника цивільного захисту”.

Директор департаменту з питань оборонної роботи, цивільного захисту населення та взаємодії з правоохоронними органами

Ігор ЛВІНСЬКИЙ

Юрій Лукавий